

Национальный Конгресс по болезням органов дыхания. - Новосибирск, 1996. - № 1124.

5. Куммер Ф. Дифференциальная диагностика бронхиальной астмы и ХОЗЛ. Современные рекомендации // Терапевтический архив, 1995, т. 67, №12. - с.66.

Особливості мотивації наукової діяльності молодих вчених-викладачів вищої школи

Єфіменко С.М., Сидоренко Р.В.

Одна з найголовніших характеристик творчої особистості - надзвичайно висока мотивація, що часом змушує вченого жертвувати багатьма радостями життя заради науки. Менш вивченими, але все-таки досить відомими є потреби когнітивного ряду - потреба в пізнанні (цікавість) і потреба в розумінні (потреба у філософській, теологічній, ціннісній теорії)[1]. Є два основні види мотивації вченого: зовнішня, що базується на прагненні до матеріального благополуччя, наукових звань, популярності, і внутрішня - інтерес до досліджуваного предмета. У діяльності більшості вчених обидва види мотивації переплетені й доповнюють один одного, хоча історія знає чимало випадків відданого служіння науці.

Психологічні тести показують, що зі здатністю до наукової творчості корелюють такі особистісні якості, як гнучкість, вразливість і пізнавальна відкритість, ініціативність, енергійність, прагнення до лідерства, наполегливість, естетичне чуття, любов до складностей, контроль над власним «Я» і ін. Відзначаються також і такі якості, як висока сприйнятливості до людей і проблем, гнучкість в обігу з концепціями, почуття гумору, наполегливість і завзятість, нетерплячість при виконанні рутинних і монотонних робіт, схильність до ризику, жива уява, фантазія. Наприклад, така не зовсім очевидна для успіху в науці якість, як почуття гумору, виявляється однією із самих стабільних характеристик творчої особистості.

На жаль, даних про те, на якому етапі наукової кар'єри сильніше працюють ті або інші мотиви, дуже мало. Тому щоб хоча б як не будь зрозуміти що рухає молодих вчених - аспірантів у

їхньому виборі, – вступі до аспірантури, нами було проведене невелике дослідження з виявлення основних мотивуючих факторів якими спонукаються молоді наукові кадри. У Сумському державному університеті серед аспірантів було проведено соціологічне опитування на тему - "Потреба в пізнанні творчої діяльності".

За даними дослідження основним мотивуючим фактором вступу в аспірантуру для 32 % аспірантів є бажання досягти певного соціального статусу й пов'язаних з ним благ, тобто захистити дисертацію й одержати вчений ступінь кандидата наук. Другим по значимості фактором є прагнення до самореалізації, самоствердження, особистісного росту – 31 %. Інші варіанти відповідей вибрала така кількість аспірантів: «Прагнення до пізнання й творіння нового» - 10 %, «Інтерес до певної науки або до якогось конкретного питання» - 10 %, «Бажання принести користь своїм відкриттям усьому людству або принаймні, розв'язати яке-небудь важливе завдання» - 9 %, «Бажання залишити слід в історії, прагнення до слави, популярності, визнання» - 5 %, «Бажання зрозуміти дане явище самому і розкрити очі на його сутність іншим» - 3 %. Під час проведення опитування деяка кількість студентів обирала майже всі варіанти відповідей, але все ж таки спостерігається тенденція до того, що основною рушійною силою в мотивуванні вступу до аспірантури та займанні наукою є бажання досягти певного соціального статусу та тих благ які пов'язані з ним, а прагнення до самореалізації та особистісного росту підкріплює цей вибір. І як раніше нами уже згадувалось, основною ж мотивацією вченого залишається зовнішня, що базується на прагненні до матеріального благополуччя, наукових звань, популярності, а внутрішня – інтерес до досліджуваного предмета, виходе на другий план.

Наукові кадри вищої кваліфікації (КВК) становлять інтелектуальну еліту, яка багато в чому визначає успішність розвитку країни. У промислово розвинених країнах підготовці й використанню КВК приділяється особлива увага. КВК розглядаються як ключова передумова прискореного розвитку й передової ролі цих країн у світовій економіці.

За кордоном останнім часом орієнтуються на підготовку фахівця, здатного до інноваційних рішень, а одержання докторського (Phd) ступеня є складовою частиною цієї підготовки. Так, програма «Doctoral Program in Leaders for Technical Industries (LTI)» Міністерства науки, технології й вищої освіти Португалії, що охоплює 7 вузів і 14 дослідних центрів, яка розроблена разом з Масачусетським технологічним інститутом (MIT) і оголошена восени 2006 р., готує лідерів нового покоління для компаній технічного профілю[2].

Так у Німеччині для прикладу - керівниками аспіранта є професори університету. Деякі аспіранти є стипендіатами (одержують стипендію), інші – асоційованими членами, їх фінансування йде з інших джерел (зазвичай це гранти їх наукових керівників). Розмір стипендії приблизно 1500 євро на місяць, на них можна спокійно жити: знімати житло, харчуватися, одягатися й розважатися. Аспірант сконцентрований повністю на науці. На відміну від студента, лекції аспірант відвідує нечасто.

Ще одна унікальна річ у німецьких університетах це т.зв. майстерні (Werkstaetten). Майстерня — це цілий корпус на кампусі, там розташовані великі цехи з верстатами, інженери й робочі майстерні обслуговують тільки університетські лабораторії: виготовляють і ремонтують різноманітне устаткування, часто унікальне. Там можна замовити будь-яку установку, що вимагається для роботи, надавши креслення, також можна вносити постійні зміни в її конструкцію, звертатися по допомогу при технічних проблемах. Усе роблять швидко і якісно. [3]

Крім того, одним з факторів масовизації аспірантських програм є збільшення чисельності (як в абсолютному, так і в питомому значенні) висококваліфікованих працівників, задіяних у сфері досліджень і розробок. Наприклад, частка дослідників у структурі трудових ресурсів США, Японії і Європейських країн протягом 90-х років ХХ ст. збільшувалася суттєво швидше, чим інших категорій працівників, і до початку ХХІ ст. досяглася наступних значень: 9,1 чол. на 1000 працівників у Японії, 8 чол. — у США, від 5,5 до 6,5 чол. — у провідних країнах ЄС, а у Фінляндії — 13,8 чол. інтелектуальної праці.

Ріст числа випускників вузів, що проходять підготовку в аспірантурі, розширення спектра їх професійних траєкторій обумовлюють диверсифікованість аспірантських програм і присуджуваних докторських ступенів у багатьох країнах світу. На Заході поряд зі ступенем доктор філософії (Phd) присуджуються ступені доктора бізнес-адміністрування (DBA), доктора права (JD), доктора освіти (Ed.D) і ін. Усе це конкретні прояви масовизації аспірантури, що конституують «недослідницькі» ступені поряд з «дослідницькими». Сьогодні частка аспірантів серед молодих людей у віці 20–29 років суттєво менше (в 3 рази), ніж в європейських країнах і США. Таким чином, про масовізацію аспірантури на сучасному етапі можна говорити лише як про тенденцію. Специфічним є не сам факт збільшення чисельності аспірантури, а темп збільшення, що мав місце в 90-х роках ХХ ст. — початку ХІХ ст.

Список літератури:

1. Маслоу А. Г. Мотивация и личность. — СПб., 2001.
2. <http://www.mitportugal.org>
3. http://spb.rabota.ru/vesti/career/doktorand_ili_russkij_aspirant_v_germanii.html
4. Материали міжнародної науково-практичної конференції «Підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації в умовах інноваційного розвитку суспільства» / Під ред. І.В. Войтова. — Мінськ: ГУ «БелІСА», 2009. — 288 с.:
5. Проблеми якості підготовки наукових кадрів в контексті сучасних тенденцій розвитку післявузовського освіти
6. Особливості мотивації наукової діяльності аспірантів очної форми навчання НАН Білорусі
7. Підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації в області машинобудування

Особливості професійної орієнтації студентської молоді в сучасних умовах

Анощкіна О.В.

Згідно з дослідженням, проведеним Леденцовим Д.С., виявилось, що найбільш значимими в наш час є економічні